

TERITORINIO TEISMINGUMO POREIKIS

Gabrielė Katasanovaitė, Emilė Ieva Šapkauskaitė

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto

2-o kurso studentės

Saulėtekio al. 9, I rūmai, 10222 Vilnius

El. paštas: gabriele.katasanovaite@tf.stud.vu.lt, emile.sapkauskaite@tf.stud.vu.lt;

Mokslinio straipsnio akademinis kuratorius partnerystės docentas

Albertas Šekštelo

El. paštas: albertas.sekstelo@motieka.com

Šiame straipsnyje analizuojamas teritorinio teisingumo institutas Lietuvos civilinio proceso teisėje, jo raida, reglamentavimas pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksą ir praktinis taikymas šiuolaikiniame pasaulyje. Tyrimas atskleidžia, kad nors teritorinio teisingumo taisyklės išlieka imperatyvios, jų taikymas tampa lankstesnis dėl technologinių pokyčių, tokių kaip teismų skaitmenizacija, ir sisteminių reformų, siekiančių didinti teisingumo sistemos efektyvumą. Straipsnyje nagrinėjami svarbiausi iššūkiai, susiję su šiuo institutu, įskaitant teisėjų specializacijos poreikį ir teritorinio teisingumo santykį su skaitmeninėmis technologijomis. Lyginamoji analizė su Estijos patirtimi parodo, kad teritorinio teisingumo principas išlieka svarbus, tačiau jį reikia adaptuoti prie šiuolaikinių realiųjų.

Pagrindiniai žodžiai: teritorinis teisingumas, civilinės bylos, jurisdikcija, jurisdikciniai ginčai, teismų skaitmenizacija.

This article examines the concept of territorial jurisdiction in Lithuanian civil procedural law, its development, regulation in the Civil Procedure Code of the Republic of Lithuania, and practical application in modern world. The paper reveals that while the rules of territorial jurisdiction remain imperative, their application is becoming more flexible due to technological advancements, such as the digitalization of courts, and systemic reforms aimed at enhancing the efficiency of the justice system. The article explores key challenges related to this concept, including the need for judicial specialization and the relationship between territorial jurisdiction and digital technologies. A comparative analysis with Estonia's experience demonstrates that the principle of territorial jurisdiction remains relevant but requires adaptation to contemporary realities.

Key words: territorial jurisdiction, civil cases, jurisdiction, jurisdictional disputes, court digitalisation.

|vadas

Temos aktualumas ir originalumas. Šiuolaikiniame globalizuotame pasaulyje, kuriame teisinių sistemų sąveika tampa vis intensyvesnė, teritorinio teisingumo klausimas išlieka aktualus tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu mastu. Technologijų pažanga, visuomenės mobilumas bei tarptautinių santykių plėtra kelia naujus iššūkius nustatant, kuris konkretus teismas yra kompetentingas nagrinėti konkrečią bylą. Nors teritorinio teisingumo ištakos siekia XVII a., ši sąvoka tebėra aktuali ir šiandien, ypač atsižvelgiant į tai, kaip ji transformuojasi atsakant į šiuolaikinius iššūkius, pavyzdžiui, teismų skaitmenizaciją ar teisėjų specializaciją. Šis straipsnis yra aktualus siekiant įvertinti teritorinio teisingumo doktrinos aktualumą ir praktinį taikymą šiuolaikinėje Lietuvos civilinio proceso teisėje. Šio **darbo tikslas** – išanalizuoti, kaip teritorinio teisingumo institutas funkcionuoja Lietuvoje, kokia jo raida, kaip LR civilinio proceso kodekso (LR CPK) straipsniai reglamentuoja šį teisinį institutą bei kaip praktikoje šis institutas keičiasi reaguojant į technologinius, administracinius ir sisteminius pokyčius. Taip pat siekiama išsiaiškinti, kaip teritorinio teisingumo samprata transformuojama siekiant didesnio efektyvumo, įgyvendinant teisėjų specializacijos principus ir atsižvelgiant į skaitmenizacijos procesus. Tyrimo **objektas** – teritorinis teisingumas Lietuvos Respublikos civilinio proceso teisėje, jo reglamentavimas, praktinis taikymas bei planuojamos reformos. Taip pat nagrinėjami susiję aspektai, tokie kaip skaitmenizacija, teismų reorganizacija, teisėjų specializacija ir kitų šalių patirtis. Siekiant atsakyti į iškeltą problemą, buvo iškelti šie **tyrimo uždaviniai**: apžvelgti teritorinio teisingumo istorinę raidą ir teorinius pagrindus, įvertinti teritorinio teisingumo vietą LR CPK ir išanalizuoti pagrindines su tuo susijusias nuostatas, įvertinti teritorinio teisingumo poreikį šiandieniniame teisiniame procese bei jo svarbą ateities teisei sistemai. Atliekant mokslinį tyrimą bei rengiant straipsnį buvo taikyti istorinis, lyginamasis, lingvistinis ir sisteminis **metodai**. Istorinis metodas leido atskleisti teritorinio teisingumo raidos ypatumus nuo XVII a. iki šių dienų, lyginamuoju metodu naudotasi lyginant teritorinio teisingumo taikymą Lietuvoje ir Estijoje bei siekiant suprasti, kaip skirtingi modeliai veikia praktikoje. Lingvistinis metodas buvo naudingas atskleidžiant teisės sąvokų esmę bei jų interpretaciją praktikoje. Sisteminiu metodu buvo naudotasi nagrinėjant teisės norminius aktus su poįstatyminiais vyriausybės aktais norint suprast siekius bei galimus teisės aktų pokyčius ateityje. Pagrindiniai šio **darbo šaltiniai** buvo Lietuvos Respublikos nacionaliniai teisės aktai, užsienio šalių teisės aktai ir moksliniai straipsniai. Remiantis šiais aktais buvo atskleista teritorinio teisingumo problematika ir panagrinėta jo svarba dabartiniame skaitmenizuotame teisiniame procese.

1. Teritorinis teismingumas Lietuvoje: raida ir praktinė raiška LR CPK

Remiantis plačiai priimta teritorinio teismingumo kilimo ir nuosmukio samprata, teritorinis teismingumas atsirado XVII amžiuje kartu su teritorine valstybe. Teritorinės valstybės sukūrė tarpusavyje susijusią tarptautinę teritorinę tvarką, dažnai vadinamą Vestfalijos tvarka pagal taikos sutartį, kuri, kaip teigiama, ją įtvirtino 1648 m.¹

Teismingumas yra gana dažnai naudojama sąvoka Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse (toliau – LR CPK), visas kodekso I dalies IV skyrius yra skirtas vien teismingumui, tad norint atsakyti į probleminius klausimus reikia išsiaiškinti visų pirma kas yra teismingumas. Teismingumas (kaip suprantamas ir šiandieną) yra taisyklių visuma, kuria vadovaujantis bylos yra paskirstomos atitinkamiems teismams. LR CPK IV skyriuje pirmoji įtvirtinta (25 straipsnyje) norma nurodo, jog civilines bylas nagrinėja apylinkių ir apygardų teismai ir tai jau yra gairės, kuriomis privaloma vadovautis². Civilinio proceso teisėje skiriamos trys pagrindinės teismingumo rūšys: dalykinis (rūšinis), funkcinis ir teritorinis teismingumas. Dalykinis teismingumas nustato, kokios rūšies teismas turi nagrinėti konkrečią bylą.

Šis teismingumas priklauso nuo teisinių santykių, iš kurių kyla ginčas, pobūdžio. Pagal šio tipo teismingumą atibojama bendrosios kompetencijos teismų ir administracinių teismų kompetencija – administraciniai teismai sprendžia ginčus, kylančius iš viešosios teisės santykių, o bendrosios kompetencijos teismai sprendžia ginčus, kylančius iš privatinės teisės reglamentuojamų santykių (LR CPK 25 straipsnis). Kai teisinis santykis yra mišrus, bylos rūšinis teismingumas priklauso nuo to, koks byloje vyrauja teisinis santykis (LR CPK 36 straipsnis). Funkcinis teismingumas nustato ar byla gali būti nagrinėjama pirmąja, apeliacine ir kasacine instancija, taip pat nustato teismų kompetenciją spręsti kitus klausimus. Šis teismingumas atsako į klausimą, kurios grandies teismas turi nagrinėti bylą kaip pirmoji instancija. Teritorinis teismingumas nustato, kuris konkretus teismas privalo nagrinėti bylą, remiantis geografiniais arba su bylos dalyviais ar objektu susijusiais kriterijais. Pagrindinis kriterijus yra atsakovo gyvenamoji vieta arba juridinio asmens buveinė, tačiau LR CPK numato ir alternatyvius bei išimtinis pagrindus, pavyzdžiui, daikto buvimo vietą, žalos padarymo vietą arba šalių susitarimą. Šis teismingumas skirstomas į penkis tipus: bendrąjį (pagal atsakovo domicilą, LR CPK 29 str.), alternatyvųjį (suteikiant ieškovui teisę rinktis tarp kelių teismų, pvz., pagal savo gyvenamąją vietą žalos atlyginimo byloje, LR CPK 30 str.), išimtinį (privalomas nagrinėjimas ne-

¹ Szigeti, Peter, *The Illusion of Territorial Jurisdiction* (August 15, 2016). Texas International Law Journal, Vol. 52, No. 3, 369 SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3034602>

² Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (Valstybės žinios, 2002, Nr. 36-1340)

kilnojamojo daikto vietoje, CPK 31 str.), sutartinį (šalių susitarimu pakeičiamas teritorinis teisingumas, išskyrus išimties bylas, LR CPK 32 str.) ir kelių tarpusavyje susijusių bylų (nagrinėjimas viename teisme, net esant skirtingiems pagrindams, LR CPK 33 str.). Šios taisyklės užtikrina, kad byla būtų tiriama teisme, turinčiame realų ryšį su ginču, kas palengvina teisminį procesą. Nors civilinė teisė visumoje labiau žinoma kaip dispozityvesnė ir leidžianti pasirinkti tinkamiausius teisių įgyvendinimo būdus, tačiau „visos LR CPK normose įtvirtintos teisingumo taisyklės yra imperatyvios – jų nesilaikymas nulemia atsisakymą pradėti civilinį procesą, tačiau neužkertant kelio pašalinus trūkumus pakartotinai kreiptis į teismą (LR CPK 137 str. 4 d.).“³

Lietuvoje iki 2018 m. buvo 49 apylinkės teismai, tačiau kaip pabrėžia LR Seimo nutarimo „Dėl teismų reorganizavimo“ aiškinamajame rašte 2015 m. įstatymo projektą rengusi Nacionalinė teismų administracija ir Teisingumo ministerija: „straipsnių pakeitimo įstatymo projektų rengimą paskatino poreikis imtis teisingumo vykdymo efektyvumui didinti būtinų priemonių, kurios leistų optimizuoti teisėjų darbo krūvius, padidinti teismų turimų žmogiškųjų, finansinių bei materialinių išteklių panaudojimo efektyvumą.“⁴. Taip pat ir pasiteisinęs bandymas 2013 m. sujungti Vilniaus, Kauno ir Šiaulių apylinkių teismus dar kartą įrodė Lietuvai, jog reformos yra būtinos ir joms valstybė yra pasiruošusi. Taigi tuo metu šalyje veikė 12 apylinkės teismų suformuotų po 2018 m., tačiau nuo 2025 m. sausio 1 d. vietoje 12 apylinkių teismų veiklą tęsė 11, o vietoje esamų 43 teismo rūmų apylinkių teismuose veiklą vykdė 27 rūmai. Įstatymų leidžiamąją valdžią imtis tokios reformos paskatino ir kaimyninių valstybių patirtis, pavyzdžiui Estijos, kuri 2006 m. sujungė apylinkių teismus ir taip suvienodino teismų darbo krūvius, pasiekė ekonominį efektą ir sutaupė administracines išlaidas (bendras valdymas, bendra buhalterija)⁵. Tokie pakeitimai atsispindėjo ir įstatymuose, kaip LR CPK papildymas 62² ir 62³ straipsniais, kurie buvo priimti dar 2023 m. ir įsigaliojo 2024 m. sausio 1 d. Abu straipsniai kodekse optimaliau leido pasiskirstyti teismams darbą, taip pat palengvino teismo proceso tvarką, suteikė galimybę teisminiam procesui vykti naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas bylas nagrinėjant apylinkės ir teikiant apeliacinius skundus (atskiruosius skundus) nagrinėti apygardos teismams. Formaliai teritorinis teisingumas straipsniuose vis dar atsispindi, nors byla perduodama nagrinėti kitam teisėjui vis tiek byla yra nagrinėjama teismo, kuriam byla teisinga, vardu (LR CPK 62¹ 4 d.), tad teritorinis teisingumas yra svarbus aspektas, tačiau jis yra lanksčiau taikomas praktiškai.

³ ABROMAVIČIENĖ, Gitana (2007). Civilinės bylos teisingumo teismui aktualūs klausimai. *Jurisprudencija*, 3(93), 55–60.

⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. balandžio 23 d. nutarimas Nr. 409 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl teismų reorganizavimo“ (TAR, 2015-04-27, Nr. 2015-06376)

⁵ Apylinkių teismų teisėjų sąjunga, (2012) „Teismų reformos Estijoje apibendrinimas“, <https://atts.lt/straipsnis/teismu-reformos-estijoje-apibendrinimas>

1.1. Teismų skaitmenizacija: iššūkis teritorinio teismo sampratai

Pasaulyje vis daugiau šalių teismų veiklą perkelia į elektroninę erdvę. Skaitmenizacija mažina veiklos kaštus institucijoms ir kainas vartotojams, leidžia efektyviau organizuoti procesus⁶. Lietuvai įdiegus naująją nacionalinę teismų informacinę sistemą „LITEKO“ 2004 m., buvo pradėtos talpinti bylos, kurios iš popierinių tapo elektroninėmis. Taip pat sistema leidžia stebėti ir analizuoti teismų veiklą: teisėjų darbo krūvį, teismuose nagrinėtų ir nagrinėjamų bylų skaičių, teismų sprendimų stabilumą⁷. Vėliau 2013 m. vasarą teismų viešųjų elektroninių paslaugų portalas e.teismas. It teismų paslaugas perkėlė į elektroninę erdvę, proceso dalyviai galėjo elektroniniu būdu formuoti ir teismui pateikti procesinius dokumentus, peržiūrėti teismo siųstus dokumentus, elektroniniu būdu sumokėti žyminį mokestį ir t.t.⁸.

Tokie pakeitimai buvo naudingi ir reikalingi žengiant koją su pažangiuoju pasauliu, tačiau tai kelia klausimą ar teritorinis teismo samprata yra dar vis aktualus šiandienos pasaulyje. Galime grįžti prie vienos iš skaitmeninės justicijos lyderių Europoje - Estijos ir pažvelgti į teritorinio teismo sampratą šalies procese. Beveik visos gaunamos bylos yra tvarkomos per „E-toimik“ nacionalinę teismų informacinę sistemą įdiegtą taip pačiais metais kaip ir „LITEKO“ Lietuvoje. Šalyje visos teismo procesas gali būti atliekamas skaitmenizuotai: nuo pat procesinių dokumentų pateikimo per teismų informacinę sistemą iki nagrinėjimo ir paskelbimo būtent per skaitmeninę platformą. Nors bylos nagrinėjimo procesas gali būti nuotolinis ir teritorinio teismo sampratą gali atrodyti beprasmiškas, tačiau Estija neatsisako šios sąvokos, tik teismo sampratą yra taikomas labai plačiai. Estijos Respublikos civilinio proceso kodekse (toliau – ER CPK) antroje dalyje yra skirti iš viso 6 (11, 12, 13, 14, 15 ir 16) skyriai vien jurisdikcijai, ji kodekse įvardijama kaip bendroji, pasirenkamoji, išskirtinė, sutartinė ir pareiškimo tvarka nagrinėjamų bylų. Pavyzdžiui ER CPK 74 str. 3 d. nustato, kad pareiškimo tvarka nagrinėjamos bylos nagrinėjamos teismo rūmuose, kurių teritorinei jurisdikcijai priklauso vieta, pagal kurią nustatomas teismo sampratą. Jeigu skirtingos teismo sampratą lemiančios vietos patenka į to paties apygardos teismo, bet skirtingų rūmų aptarnaujamas teritorijas, bylos nagrinėjimo vietą nustato teismas, tad teritorinio teismo sampratą taisyklės yra dar vis laikomasi, tačiau teismas turi didesnę diskreciją spręsti bylos nagrinėjimo vietą ir nėra imperatyviai varžomas kodekso normos⁸. Galima teigti, kad tradicinio teritorinio teismo sampratą

⁶ Lietuvos teismų administracija, (2022) „Teisinių procesų ir teisinės kalbos skaitmeninimas: dabartis ir ateitis“ <https://vat.teismas.lt/naujienos/teisiniu-procesu-ir-teisines-kalbos-skaitmeninimas-dabartis-ir-ateitis/837>

⁷ Lietuvos teismų administracija, (2014), „Lietuvos teismams kuriama pažangesnė informacinė sistema“ <https://www.teismai.lt/lt/naujienos/teismu-sistemas-naujienos/lietuvos-teismams-kuriama-pazangesne-informacine-sistema/305>

⁸ Estijos Respublikos civilinio proceso kodeksas (Tsiivilkohtumenetluse seadustik), RT I 2005, 26, 197.

taikymas per visą savo egzistavimo laikotarpį žymiai pakito ir naujajame pažangių technologijų pasaulyje tapo mažiau reikšmingas, tačiau vis vien yra galiojantis ir jo laikomasi esant poreikiui kreiptis į teismą.

2. Teisėjų specializacija ir teritorinio teisingumo reforma: kelias į veiksmingesnę teisingumo sistemą Lietuvoje

Naujausi tikslai ir siekiai Lietuvoje planuojami Teisingumo ministerijos, kuri yra paruošusi 2021 - 2030 m. Teisingumo sistemos plėtros projekto planą. Naujojo projekto plano tikslai yra didinti teisingumo sistemos efektyvumą ir veiksmingumą bei baudsmių vykdymo sistemos efektyvumą. Plane yra išskirta keleta teisingumo sistemos problemų ir pateikiamos jų atsiradimo priežastys. Viena iš problemų yra, kad nesudaromos prielaidos teismų veiklai organizuoti, atsižvelgiant į besikeičiančius visuomenės poreikius, kurios atsiradimo priežastys yra: nesubalansuotas teisėjų darbo krūvis skirtinguose teismuose ir jų rūmuose; neapibrėžtas siekiamas teismų sistemos veiklos rezultatas; esama teismų tinklo struktūra lemia netolygų teismams skiriamų resursų panaudojimą; nesudaromos praktinės sąlygos teisėjų specializacijai; bylų teisingumo imperatyvus reglamentavimas, priskiriant bylas teismų teritoriniams padaliniais – teismo rūmams⁹. Viena iš paskutinių problemos priežasčių būtent yra dėl teritorinio teisingumo reguliavimo nuostatos, kaip pabrėžia pati ministerija: „Tokia teisinio reguliavimo nuostata dėl bylų teisingumo (dėl bylų priskyrimo konkrečių teismo rūmų teisėjams) riboja galimybes plėsti teisėjų specializaciją, taip pat dar labiau vienodinti teismų, teismo rūmų darbo krūvį“¹⁰. Ministerija taip pat siekia didinti specializuotųjų teisėjų skaičių, kadangi šie teisėjai gali susitelkti į tam tikrą teisės sritį, dėl to gali greičiau priimti kokybišką sprendimą. Remiantis Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2020 m. birželio 22 d. valstybinio audito ataskaita „Teismų sistema“ yra matoma tendencija, kad teismuose, kuriuose specializacija nenustatyta, panaikintų ir į pirmąją instanciją iš naujo nagrinėti grąžintų civilinių bylų dalis 2018 m. sudarė vidutiniškai apie 70 proc. nuo visų panaikintų sprendimų, teismuose, kuriuose specializacija nenustatyta, panaikintų ir į pirmąją instanciją iš naujo nagrinėti grąžintų civilinių bylų dalis 2018 m. sudarė vidutiniškai apie 70 proc. nuo visų panaikintų sprendimų⁹. Laikantis parengto projekto plano neišvengiamai tektų keisti teisės aktus, iš kurių vienas būtų LR CPK 62² ir 62³ straipsniai, pakeičiant taip, kad normos suteiktų galimybę bylas skirstyti ir nagrinėti centralizuotai visiems teismo teisėjams

⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. spalio 20 d. nutarimas Nr. 861 „Dėl 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos teisingumos sistemos plėtros programos patvirtinimo“. TAR, 2021, 22091.

¹⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. spalio 20 d. nutarimas Nr. 861 „Dėl 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos teisingumos sistemos plėtros programos patvirtinimo“. TAR, 2021, 22091.

atsisakant bylų skirstymo pagal teritorinį teisingumą teismo rūmams taisyklės, kai tai iš esmės nesumažintų asmens teisės į teismą įgyvendinimo galimybių. Taip pat būtų reikalinga lankstesnė teisėjų skyrimo į apylinkės teismą bei jo perkėlimo į kitus rūmus tvarka, kuri leistų operatyviau reaguoti į darbo krūvio netolygumus tarp teismo rūmų⁹. Taigi, teritorinio teisingumo imperatyvaus reglamentavimo Lietuvai teks atsisakyti norint įgyvendinti užsibrėžtus tikslus ir pasiekti dar didesnę efektyvumą bei aukštesnę teismo proceso kokybę. Pokyčiai yra svarbūs, kadangi valstybės neveiksmingumas galėtų sukelti nepasitikėjimą teisingumo sistemomis, o tai gali tapti pretekstu netinkamoms reformoms, darančioms poveikį teisei valstybei¹¹.

Išvados:

1. Teritorinio teisingumo raidos analizė atskleidžia, kad šis procesinis institutas, istoriškai susijęs su teritorinių valstybių susikūrimu ir nacionalinės jurisdikcijos įsitvirtinimu, šiandien patiria reikšmingų transformacijų. Nors LR CPK vis dar numato imperatyvias teritorinio teisingumo taisykles, jų taikymas praktikoje tampa vis lankstesnis, o teisinis reguliavimas pamažu prisitaiko prie šiuolaikinių poreikių – tiek dėl informacinių technologijų integracijos į teismų darbą, tiek dėl būtinybės didinti teisingumo sistemos efektyvumą.
2. Skaitmenizacijos procesai Lietuvoje reikšmingai pakeitė teismo proceso logistiką, mažindami priklausomybę nuo geografinio teismo artumo. Šiuo požiūriu teritorinio teisingumo svarba mažėja, tačiau ji vis dar atlieka reikšmingą vaidmenį užtikrinant bylos ryšį su vieta, teismo prieinamumą ir procesinį aiškumą. Lyginamoji analizė su Estijos patirtimi parodė, kad net ir aukšto skaitmenizacijos lygio valstybėse teritorinio teisingumo principo nėra visiškai atsisakoma, bet šis tampa lankstesnis ir subordinuotas teismo diskrecijai. Be to, Teisingumo ministerijos inicijuota 2021–2030 m. teisingumo sistemos plėtros strategija aiškiai identifikuoja teritorinio teisingumo imperatyvų reguliavimą kaip kliūtį tolesniam teismų darbo optimizavimui, ypač teisėjų specializacijos srityje. Atsižvelgiant į nepakankamą resursų paskirstymą, teisėjų darbo krūvio disbalansą ir perteklinį teritorinių padalinių formalumą, tampa akivaizdu, kad teritorinio teisingumo doktrina turi būti transformuojama į funkcionalų ir lankstų įrankį.
3. Teritorinis teisingumas Lietuvoje išlieka svarbus teisės instituto aspektas, tačiau jo funkcija neabejotinai keičiasi. Šiuolaikinių technologijų, procesų skaitmenizavimo bei sisteminio efektyvumo siekio kontekste šis institutas turi būti perinterpretuotas ir pritaikytas prie naujų teisinės valstybės ir piliečių lūkesčių, išlaikant

¹¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. spalio 20 d. nutarimas Nr. 861 „Dėl 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos teisingumos sistemos plėtros programos patvirtinimo“. TAR, 2021, 22091.

pusiausvyrą tarp procesinio stabilumo ir pažangaus valdymo poreikių. Tolesnė reforma, atsisakant imperatyvaus teritorinio teisingumo reglamentavimo ten, kur tai nėra būtina, sudarys sąlygas veiksmingesniam teisingumo vykdymui, gesniam resursų panaudojimui ir aukštesnei teismo sprendimų kokybei.

Šaltinių sąrašas

Norminiai teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas. 2002 m. vasario 28 d. Nr. IX-743. Valstybės Žinios, 2002, 36-1340.
2. Estijos Respublikos civilinio proceso kodeksas (Tsiviilkohtumenetluse seadustik), RT I 2005, 26, 197.
3. Apylinkių teismų teisėjų sąjunga, (2012) „*Teismų reformos Estijoje apibendrinimas*“, <https://atts.lt/straipsnis/teismu-reformos-estijoje-apibendrinimas>
4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. balandžio 23 d. nutarimas Nr. 409 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl teismų reorganizavimo“ (TAR, 2015-04-27, Nr. 2015-06376)
5. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. spalio 20 d. nutarimas Nr. 861 „Dėl 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos teisingumos sistemos plėtros programos patvirtinimo“. TAR, 2021, 22091.

Specialioji literatūra:

6. ABROMAVIČIENĖ, Gitana (2007). Civilinės bylos teisingumo teismui aktualūs klausimai. *Jurisprudencija*, 3(93), 55-60.
7. SZIGETI, Péter D. (2017). The Illusion of Territorial Jurisdiction. *Texas International LawJournal*, 52(3), p. 369–412.
8. DAUGĖLAITĖ, Gintarė. (2022). Teisinių procesų ir teisinės kalbos skaitmeninimas: dabartis ir ateitis. *Teismai.lt*, 2(45), 10-13.
9. Lietuvos teismų administracija. (2014.07.02). *Lietuvos teismams kuriama pažangesnė informacinė sistema*. Teismų sistemos naujienos [interaktyvus].<https://www.teismai.lt/lt/naujienos/teismu-sistemos-naujienos/lietuvos-teismams-kuriama-pazangesne-informacine-sistema/305>